

Захарко М.Р.

студент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Науковий керівник: Шегинський І.М

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри аналітичної економіки

та міжнародної економіки,

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-475-0-11>

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ ДОСВІДУ ПОЛЬЩІ

Розвиток ринкової економіки України в умовах війни та глобальних викликів вимагає пошуку та впровадження ефективних економічних рішень, заснованих на досвіді країн, які досягли стійкого довгострокового зростання. Економічне зростання є ключовим фактором побудови сильної, суверенної держави з надійною економічною базою. Визначення основних чинників його забезпечення є складним завданням, яке потребує врахування широкого спектра економічних, політичних та соціальних аспектів. Польща, як найближчий західний сусід України, є прикладом успішного економічного розвитку: останні 35 років ця країна демонструє стабільний прогрес після переходу від централізованої економіки до ринкової. Саме детальне вивчення та адаптація цього досвіду можуть стати потужним інструментом для формування ефективної економічної політики України. У цьому контексті актуальність теми нашого дослідження полягає у визначенні шляхів використання польського досвіду для створення стратегії сталого економічного зростання України.

Багато українських економістів-науковців досліджували досвід європейських країн, який формував передумови їх економічного зростання. Детально проаналізовано причини міжнародного економічного співробітництва, економічного зростання, особливості формування економічної політики. Дослідженню зазначених проблем

присвячено праці З. Варналія, М. Долішнього, І. Іваницького, М. Кизими, О. Корнелюка, Р. Копич, О. Копилюк, Г. Кузьменко, Г. Лопушняк, А. Мокій, О. Новікової, Т. Пасічника, Х. Притули, О. Романюк, С. Романюк, О. Шубалія та інших. Попри значний уже напрацьований науковий доробок, довгостроковий характер досягнення економічних результатів зумовлює потребу подальшого ґрунтовного аналізу досвіду Польщі та інших європейських країн, що сприятиме уніфікації та вдосконаленню політики економічного зростання в Україні.

Польща розпочала свій євроінтеграційний рух у 1989 році після падіння комуністичного режиму та початку демократичних реформ, які мали на меті перехід від адміністративної до ринкової економіки, а у 2004 році стала членом ЄС. Основним чинником, який вплинув на вибір європейського вектору розвитку, був кризовий стан економіки країни. Як зазначають Т. Шуба, В. Луняка та А. Сашкова, позитивні наслідки від вступу в ЄС відчули понад 80% опитаних поляків [1]. З 1998 до 2004 року макроекономічна ситуація в Польщі погіршувалася: рівень безробіття сягнув позначки 20%; рівень ВВП повільно зростав та перевищив 250 млрд. дол. США; рівень інфляції з 0,8% у 1998 році піднявся до 4% у 2004 році; експорт та імпорт не демонстрували позитивної динаміки. А після вступу до ЄС, завдяки позитивним структурним змінам та якісному економічному зростанню економіки, до 2010 року рівень безробіття знизився до 13%; ВВП сягнув 475,7 млрд. дол. США та зростав темпом не менше 5% з 2004 року; інфляція знизилася до 4% у цей період; структура експортно-імпортних операцій позитивно змінилася. [2].

Доречно зазначити, що середній рівень заробітної плати станом на 1 половину 2023 року у Польщі є більш ніж утричі вищим за аналогічний показник в Україні. Економічне зростання у польських прикордонних регіонах, на відміну від українських є сталим. Стабільність польської грошової одиниці може бути прикладом для українського державного менеджменту, оскільки з 2012 до 2023 року курс злотого до євро виріс на 8,5%, в той час як курс гривні до євро за зазначений проміжок часу знизився на 285,2% [3]. Своєму успіху Польща, на думку Т. Ситнік, завдячує позитивному сальдо зовнішньої торгівлі, стабільним інвестиціям в економіку та якісному перерозподілу створеної підприємцями доданої вартості. Близько 50% цієї доданої вартості з 2012 року спрямовується на оплату праці, а 50% залишається як прибуток (в Україні – 70% і 30% відповідно). З прибутку польські компанії 34% виплачують як дохід власнику (у вигляді дивідендів), в Україні – частка

виплат власнику становить 72% від прибутку. Тобто польські компанії більшу частину прибутку інвестують. Зрештою, на останньому кроці розподілу українські фірми сплатять більшу частку у вигляді податків на доходи та майно (73% порівняно з 14% у Польщі) [4].

Рецепт польського економічного дива: 1) структурні реформи, в основі яких лежить «план Бальцеровича», суть якого описана вище; 2) членство в Євросоюзі, завдяки якому Польща отримує фінансові вливання (з 2027 року вона стане донором для проектів ЄС); 3) залучення іноземних інвестицій та інтеграція у ланцюжки поставок. Польща стала важливою ланкою у глобальних виробничих ланцюжках завдяки вигідному географічному розташуванню для розвитку торгівлі та логістики. В 2023 році державні управлінці залучили багатомільярдні інвестиції в країну завдяки Intel (4,6 млрд. дол. США) і Volkswagen (1,1 млрд. дол. США); 4) великі інфраструктурні інвестиції (завдяки фондам ЄС, з яких 65% грошових потоків було спрямовано в транспорт, енергетику та соціальну сферу); 5) інші чинники, серед яких варто відзначити інвестиції в освіту та професійну підготовку, доступність кредитів, державні програми стимулювання попиту, соціальні програми тощо [5].

На наше переконання Україна має можливості та перспективи для забезпечення економічного зростання, незважаючи на війну з росією. Вважаємо, що основними стратегічними складовими вітчизняної економічної політики має стати досвід Польщі у реформування державного механізму та формування системи ринкових важелів управління, що сприятиме спрощенню підприємницьких взаємовідносин із державою, захисту інтересів громадян і суб'єктів господарювання, зниження податкового навантаження на виробників, скорочення витрат бюджету на утримання державного сектору економіки. Українське суспільство демонструє здатність до ефективної самоорганізації, що є важливим аргументом на користь дерегуляції економіки.

Доцільно акцентувати увагу на чинниках, що впливають на економічне зростання в Україні: структурні проблеми економіки, війна, корупція, слабкі ринкові інститути. Вкрай проблематичним є залучення іноземних інвестицій. Цю проблему, на нашу думку, необхідно вирішувати системно. Зниження податкового навантаження на підприємництво та формування системи захисту інтересів громадян й іноземців, особливо їх бізнес-інтересів у судовій площині, може забезпечити притік інвестиційного капіталу. Членство в ЄС сприятиме формуванню якісних індикаторів функціонування економіки України та

механізмів міжнародного економічного співробітництва. Перспективи впровадження досвіду Польщі в Україні є за умов: інституційних змін та боротьби з корупцією, стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу, забезпечення прозорості у сфері міжнародної допомоги та інвестицій, використання європейських фондів та програм співпраці з ЄС, децентралізації та розвитку регіонів.

Основою економічного розвитку України має стати формування чіткої довгострокової економічної стратегії, інституційна стабільність як основа реформ, залучення експертів і співпраця з міжнародними партнерами, акцент на освіту, інновації та цифровізацію.

Отже, українська політика економічного зростання має враховувати багаторічний досвід Польщі, а саме стимулювання експорту на макрорівні, зміна податкових умов при розподілі доданої вартості юридичними особами, створення сприятливих умов для міжнародних інвесторів, що дозволить уникнути помилок та імплементувати якісні політико-економічні рішення у довгостроковій перспективі. Це матиме кумулятивний економічний ефект для українського суспільства, надасть додаткові переваги для підприємництва в умовах глобальних потрясінь та жорсткої міжнародної конкуренції.

Література:

1. Шуба Т.П., Луняка В. А., Сашкова А. О. Шлях економічного розвитку Польщі до та після вступу до Європейського Союзу. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. Мукачівський державний університет. 2017. № 13. С. 150–156.
2. Король О.В. Динамічний розвиток економіки Польщі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2015. Випуск 11. Частина 5. С. 13–16.
3. Шубалий О., Єфімов А. Оцінка гідної праці та економічного зростання у прикордонних територіях України та Польщі. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-115>
4. Ситнік Т. Що вдалося Польщі і не вдалося Україні. URL: https://lb.ua/blog/sitnik/297248_shcho_vdalosya_polshchi_i_vdalosya_ukraini.html
5. Рецепт дива: що робила Польща для зростання економіки? *Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України*. URL: <https://restoration.gov.ua/press/news/71634.html>